

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Проект: № BG05SFOP001-3.007-0001 „Осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели“, по Административен договор № BG05SFOP001-3.007-0001-C01/16.04.2021 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от ЕС чрез ЕСФ, с бенефициент Висш съдебен съвет на Република България

Обществена поръчка с предмет: „Оценка на института на съдебните заседатели и изготвяне на предложения за усъвършенстването му“

ДОКЛАД

С КОНКРЕТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА:

1. ОСИГУРЯВАНЕ НА РЕАЛНО ОБЩЕСТВЕНО УЧАСТИЕ
2. АКТУАЛИЗИРАНЕ НА ЕТИЧНИТЕ ПРИНЦИПИ И ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ НА СЪДЕБНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛИ (РАЗДЕЛ VI. ОТ НАРЕДБА 7 ЗА СЪДЕБНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛИ)
3. УНИФИЦИРАНА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА НАЛИЧИЕТО/ЛИПСАТА НА КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ НА СЪДЕБНИТЕ ЗАСЕДАТЕЛИ

АДВОКАТСКО ДРУЖЕСТВО „ПОПОВ, АРНАУДОВ И ПАРТНЬОРИ“

ГР. СОФИЯ, 26 НОЕМВРИ 2021 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение	3
II. Кратко представяне на резултатите от предходните дейности и предварителни обсъждания с Възложителя	5
1. Обобщения, изводи и препоръки от Дейност 1	5
2. Обобщения, изводи и препоръки от Дейност 2	7
3. Проведени предварителни обсъждания с Възложителя	8
III. Конкретни предложения за усъвършенстване на института на съдебните заседатели чрез осигуряване на реално обществено участие	10
1. Предложения за промени в критериите за подбор и избор на съдебни заседатели и в процедурата за кандидатстване, както и по отношение на мандата	10
2. Предложения за промени в процедурите за подбор на съдебни заседатели от страна на общинските съвети и за избор на съдебни заседатели от страна на общите събрания на съдилищата и други свързани с тези процедури промени	16
3. Предложения за промени във възнаграждението на съдебните заседатели	26
4. Предложения за промени в други аспекти на института на съдебните заседатели	29
5. Предложения за промени в Наредба № 7 за съдебните заседатели	34
IV. Предложения за актуализиране на етичните принципи и правила за поведение на съдебните заседатели (Раздел VI. от Наредба 7 за СЗ)	35
V. Предложения за Унифицирана декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси на съдебните заседатели	40
VI. Заключение	41
VII. Приложения	42

I. Въведение

На 25.08.2021 г. между Висшия съдебен съвет и Адвокатско дружество „Попов, Арнаудов и партньори“ е подписан Договор за възлагане изпълнението на обществената поръчка с предмет **„Оценка на института на съдебните заседатели и изготвяне на предложения за усъвършенстването му“** по проект № BG05SFOP001-3.007-0001 „Осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели“ по Административен договор № BG05SFOP001-3.007-0001-C01/16.04.2021 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Добро управление“.

Настоящият доклад отразява изпълнението на Задача 1 от Дейност 3 от обществената поръчка (по-долу в Доклада и само „Дейността“) - Изготвяне на предложения за усъвършенстване института на съдебните заседатели в 3 насоки, доколкото останалите две задачи от Дейността предвиждат обществено обсъждане на направените предложения и получаване на дадените от заинтересованите страни становища и предложения.

В рамките на Задача 1 от Дейността, се предвижда формулиране, на база на оценките по предходните две дейности от обществената поръчка (Дейност 1 - Изготвяне на оценка на действащата нормативна уредба и Дейност 2 - Изготвяне на оценка на практиката на минимум 4 страни членки на ЕС по отношение на осигуряване на реално обществено участие, етичните правила, съблюдавани от съдебните заседатели и декларирането на наличие/липса на конфликт на интереси) на конкретни предложения за:

1. Осигуряване на реално обществено участие;
2. Актуализиране на Етичните принципи и правила за поведение на съдебните заседатели (Раздел VI. от Наредба 7 за съдебните заседатели);
3. Унифицирана Декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси на съдебните заседатели.

Настоящият доклад съдържа конкретни предложения в посочените три насоки, като там, където това е подходящо, са направени едно или повече алтернативни предложения.

В доклада е направено описание на предложенията, в т.ч. и текстове, като самите предложения са дадени и като Приложения към доклада – консолидирана версия на изменения в Закона за съдебната власт и в Наредба № 7 за съдебните заседатели, сравнителна таблица, която да послужи за целите на общественото обсъждане, както и като самостоятелни документи – Етични правила и принципи и Декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси.

Освен оценките по предходните две дейности от обществената поръчка, за изготвянето на предложенията, описани в настоящия доклад, Изпълнителят е взел предвид и проведените предварителни обсъждания с представители на работната група към Възложителя по въпросите за осигуряване на реално обществено участие, актуализирането на етичните принципи и правила за поведение на съдебните заседатели и изготвянето на унифицирана декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси.

Съгласно одобрения от Възложителя График за изпълнение на дейностите по обществената поръчка, представен с Встъпителния доклад от 07.09.2021 г., Задача 1 от Дейност 3 следва да бъде изпълнена в срок до 26.11.2021 г. С оглед на това, Задача 1 от Дейността приключва в определения срок по Графика, като по време на изпълнението и не се констатираха трудности и проблеми.

След прегледа на доклада от страна на Възложителя и работната група, при наличие на бележки, Изпълнителят има готовност да допълни и/или коригира същия съобразно дадените му указания и в указания срок.

II. Кратко представяне на резултатите от предходните дейности и предварителни обсъждания с Възложителя

В настоящия раздел накратко са представени резултатите от предходните две дейности по обществената поръчка, както и проведените предварителни обсъждания с членовете на работната група към Възложителя, на база на които са изготвени конкретните предложения, описани в настоящия доклад.

1. Обобщения, изводи и препоръки от Дейност 1

В резултат на направената оценка на действащата нормативна уредба, са направени следните обобщения, изводи и препоръки по отношение на усъвършенстването на института на съдебните заседатели чрез осигуряване на реално обществено участие:

- Ревизиране на критериите за избор на съдебни заседатели;
- Ревизиране на набора документи, които кандидатите за съдебни заседатели следва да изготвят/набавят и представят;
- Ревизиране на процедурата в първия етап – избор от страна на общинските съвети;
- Увеличаване на мандата и отпадане на ограничението за брой последователни мандати, за които един съдебен заседател може да бъде избран;
- Уеднаквяване на нормативната уредба по отношение на някои аспекти, които към момента са разрешени различно в закона за съдиите и за съдебните заседатели;
- Доразвитие на нормативната уредба относно обученията и поддържането и повишаването на квалификацията на съдебните заседатели;
- Разработването на допълнителни механизми за повишаване на финансовото обезпечаване дейността на съдебните заседатели;

➤ Залагането на възможността за разработване на единни общи правила за избор на съдебни заседатели от страна на общите събрания на съдилищата и за тяхната дейност.

По отношение на Етични правила е отправена препоръчва за тяхното прецизиране в насока по-голяма яснота и конкретика, изчистване от излишни повторения и тяхното съобразяване с ролята на фигурата на съдебния заседател.

По отношение на декларацията за конфликт на интереси е препоръчано дефиниране на понятието „конфликт на интереси“ при упражняване на функциите на съдебен заседател; дефинирането на обстоятелствата, които могат да доведат до конфликт на интереси и в частност идентифицирането дали са налице други обстоятелства, различни от личните отношения (родствени връзки, приятелски отношения и др.), които могат да бъдат определени като съществени за възможността за възникване на конфликт на интереси при упражняване на функциите на съдебния заседател, като например участие в търговски дружества, имуществено състояние и др. и избор на подход относно това дали декларацията да се попълва от съдебния заседател при встъпването му в длъжност или за всяко конкретно дело, по което същият е определен за съдебен заседател.

Отправени са и общи препоръки като:

→ По възможност разработване на алтернативни варианта на предложенията, което да даде възможност за провеждане на по-продуктивна и ефективна дискусия;

→ По възможност разработване на предложенията по начин, който да налага минимална степен на промяна на ниво закон и делегиране на права за по-детайлна уредба на ниво подзаконов нормативен акт;

→ Съобразяване на предложенията с очакваните резултати от другата дейност по Проект № BG05SFOP001-3.007-0001, а именно - Разработване и внедряване на Единен регистър на съдебните заседатели.

2. Обобщения, изводи и препоръки от Дейност 2

В резултат на направената оценка на практиката на 8 страни членки на ЕС по отношение на осигуряване на реално обществено участие, етичните правила, съблюдавани от съдебните заседатели и декларирането на наличие/липса на конфликт на интереси, са направени следните обобщения, изводи и препоръки по отношение на усъвършенстването на института на съдебните заседатели чрез осигуряване на реално обществено участие:

➤ Да бъде обсъдена възможността за въвеждане на процедура по номинация и/или случаен избор. Така например, такава една процедура може да бъде въведена за някаква конкретна част от необходимия брой съдебни заседатели или алтернативно за попълване на броя в случай на липса на достатъчно кандидатури, при отчитане на съответните механизми, които да гарантират на лицата, избрани по този начин за съдебни заседатели, че няма да претърпят по-големи вреди отколкото ще е техният граждански принос. Добри практики за такива механизми има констатирани в доклада от Дейност 2 (такива са например: определяне на кръг от обстоятелства от различно естество, при наличието на които лицето може да поиска да бъде заличено от списъка на съдебните заседатели, определяне на по-кратък мандат, определяне на по-малко заседателни дни в годината и др.).

➤ Възприемане на практиките на чуждите държави като: по-висока горна възрастова граница, по-продължителен мандат, липса на ограничение в броя на мандатите; допълнителни финансови стимули.

По отношение на етичните правила и принципи, от които се ръководят съдебните заседатели, не бяха установени съществени разлики в разгледаните и анализирани

държави. Много сходни на разписаните у нас в Наредбата за съдебните заседатели етични правила и принципи има в Германия и Словения и те са взети предвид при разработването на предложение за комплексни и съвременни Етични правила в хода на изпълнението на Дейност 3 от обществената поръчка.

Що се касае до въпроса за декларирането на липсата на конфликт на интереси от страна на съдебните заседатели, в нито една от разгледаните и анализирани държави не се установи наличието на отделна, нарочна Декларация за това. Принципът за недопускане на конфликт на интереси е застъпен чрез съответните права и задължения на съдебния заседател, и в частност чрез основното му задължение, да упражнява функциите си безпристрастно. В тази връзка при разработването на предложение за унифицирана Декларация за наличието липсата на конфликт на интереси в хода на изпълнение на Дейност 3 от обществената поръчка, е препоръчано Изпълнителят да се ръководи на първо място, от заложените в действащата у нас нормативна уредба принципи за недопускане на конфликт на интереси при изпълнението на публични функции.

3. Проведени предварителни обсъждания с Възложителя

На 28.10.2021 г. бе проведена работна среща в онлайн среда между представители на Възложителя и членове на работната група и екипа на Изпълнителя, на която бяха обсъдени резултатите от Дейност 1 и Дейност 2 по поръчката, както и конкретни предложения във връзка с изпълнението на Дейност 3. В частност:

➤ Беше отправено предложение за разработване на промени в насока за централизиран избор на съдебни заседатели от страна на общините в окръжните съдилища като механизъм за преодоляване на тромавите процедури и недостига на кандидати.

- Подкрепиха се предложенията за отпадане на голяма част от изискваните документи при кандидатстването, а при възможност и служебно снабдяване с информацията чрез справки в съответните регистри.
- Беше обсъдена практиката на съдилищата сами да определят сумите на подлежащите на възстановяване разходи и реда за изплащането им, с предложение да се върви към уеднаквяване на правилата.
- Беше обсъдена липсата или недостатъчната информираност на обществото относно кампаниите за набиране на съдебни заседатели, техните права и задължения. Участниците в срещата се обединиха около идеята, това задължение да бъде възложено на административните ръководители на окръжните съдилища, като се акцентира върху гражданския дълг на обществото.
- По отношение на декларацията за конфликт на интереси беше възможното и съдържание в насока деклариране на връзки на съдебните заседатели с магистрати, разследващи органи, юридически лица, участие в търговски дружества, НПО, политически партии. Беше обсъдено, също така предложението такава декларация да се попълва в началото и в края на мандата на съдебните заседатели, както и при промяна в обстоятелствата. Обсъдени бяха и възможностите за съхранение и достъп до нея.

Допълнително по електронна поща бяха разменени мнения от различни членове на работната група.

В хода на изпълнението на Задача 1 от Дейността, Изпълнителят изпращаше на Възложителя и членовете на работната група поетапно направените от него предложения, по които бяха разменени мнения, взети предвид при изготвянето на окончателните предложения, представени с настоящия доклад.

III. Конкретни предложения за усъвършенстване на института на съдебните заседатели чрез осигуряване на реално обществено участие

В настоящия раздел са описани конкретните предложения за осигуряване на реалното обществено участие. Предложенията са групирани в 4 аспекта, всеки от които е разгледан и описан поотделно. Като приложение към доклада е представена консолидирана версия на предложените промени в Закона за съдебната власт и в Наредба № 7 за съдебните заседатели, както и обобщена сравнителна таблица на промените за целите на провеждането на обществените обсъждания.

1. Предложения за промени в критериите за подбор и избор на съдебни заседатели и в процедурата за кандидатстване, както и по отношение на мандата

А) По отношение на критериите за подбор и съответно избор на съдебни заседатели, т.е. по отношение на изискванията към съдебните заседатели се правят следните конкретни предложения:

1. Промяна в горната възрастова граница – от 68 на 70 г. Алтернативно се прави предложение за премахване ограничението за горна възрастова граница, като се предостави възможност за индивидуална преценка на годността на кандидата по време на събеседването.

2. Прецизиране на текста за настоящия адрес на кандидатите с оглед на въвеждането на централизиран избор. Прави се алтернативно предложение за отпадане на критерия настоящ адрес.

3. Алтернативни предложения за промяна на критерия „осъждане“ в насока добавяне, че престъплението следва да е от общ характер, както и за отчитане на последствията от реабилитацията.

4. Отпадане на ограниченията за съдебен заседател да бъде избрано лице, което е общински съветник от съдебния район, за който е избран, както и лице, което

участва в ръководството на политическа партия, коалиция или организация с политически цели.

Така предложените промени целят разширяване на кръга лица, които могат да кандидатстват и съответно да бъдат избрани за съдебни заседатели с оглед преодоляване на констатирания проблем с недостиг на кандидати. Конкретно по отношение на отпадането на ограничението за съдебен заседател да бъде избрано лице, което участва в ръководството на политическа партия, коалиция или организация с политически цели, следва да се отбележи, че в проекта на Унифицирана декларация за наличие/липса на конфликт на интереси изрично е предвидено декларирането на обстоятелства, свързани с политическите дейности на кандидата.

По-долу представяме в табличен вид предлаганите промени:

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана основна промяна	Предлагана алтернативна промяна
<i>Чл. 67 (1) За съдебен заседател може да бъде избран дееспособен български гражданин, който</i>		
1. е на възраст от 21 до 68 години	1. е на възраст от 21 до 70 години	1. е навършил 21 години
2. има настоящ адрес в община, която попада в рамките на съдебния район на съда, за който кандидатства	2. има настоящ адрес в община, която попада в рамките на съдебния район, за който кандидатства	→ 2. има настоящ адрес в община, която се намира в съдебния район на окръжния съд, в чийто район попада съдът, за който кандидатства; → изискването за настоящ адрес да отпадне
3. има завършено най-малко средно образование	<i>Не се предлага промяна</i>	
4. не е осъждан за умишлено престъпление, независимо от реабилитацията	<i>Не се предлага промяна, с оглед този критерий да е напълно идентичен с изискването към лицата, които могат да бъдат магистрати</i>	→ 4. не е осъждан за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията → 4. не е осъждан за

		умишлено престъпление от общ характер, освен ако е реабилитиран
5. не страда от психически заболявания.	<i>Не се предлага промяна по същество</i>	
<i>(3) Съдебен заседател не може да бъде лице, което:</i>		
1. е съдебен заседател в друг съд	<i>Не се предлага промяна по същество, но ограничението е разписано в друг текст на закона</i>	
2. е общински съветник от съдебния район, за който е избран	Предлага се текстът да отпадне	
3. участва в ръководството на политическа партия, коалиция или организация с политически цели;	Предлага се текстът да отпадне. В проекта на Унифицираната декларация за конфликт на интереси е предвидено деклариране на това обстоятелство.	
4. работи в съд, прокуратура, следствени органи, Министерството на вътрешните работи или в други органи от системата за национална сигурност, намиращи се в съдебния район, за който е избран.	<i>Не се предлага промяна</i>	

Не се предлага промяна в текста на ал. 2 на чл. 67: Съдебни заседатели във военните съдилища могат да са генерали (адмиралаи), офицери и сержанти на военна служба.

Б) По отношение на процедурата за кандидатстване – необходимите документи, които кандидатът за съдебен заседател следва да представи в общинския съвет се правят следните конкретни предложения:

1. Отпадане на изискването за представяне на отделни документи „мотивационно писмо“ и „писмено съгласие“.

2. Въвеждането на единен образец на заявление за кандидатстване, определен с Наредбата за съдебните заседатели.

3. Отпадане на изискването копието на дипломата за завършено образование да е нотариално заверено и въвеждане на възможност за служебна проверка на това обстоятелство при наличие на вписване в публичния регистър, воден от Министерството на образованието и науката. Предлага се и въвеждането на уточнението, че лице, вече избрано за съдебен заседател и вписано в регистъра на съдебните заседатели, когато кандидатства за следващ мандат не прилага документи удостоверяващи завършеното образование.

4. Отпадане на изискването за представяне на отделен документ – декларация за липса на обстоятелствата по чл. 67, ал. 3, като с оглед предлаганата промяна в текста на чл. 67, ал. 3, се предлага обстоятелството да се декларира в самото заявление за кандидатстване.

5. Отпадане на изискването за представяне на данни за контакт на две лица, към които общинския съвет да се обръща за препоръки;

6. Отпадане на изискването за представяне на документ за извършена проверка по реда на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, ако са родени преди 16 юли 1973 г.

7. Прецизиране на текста за документа - медицинско удостоверение.

8. Въвеждане на процедура за отстраняване на несъответствия или липсващи документи - комисията уведомява писмено кандидата, като му дава указания да отстрани несъответствията в срок от 7 дни.

9. Предвиждане на възможност за подаване на документите и по електронен път.

Така предложените промени целят максимално улесняване на кандидатите за съдебни заседатели в подготовката на документите, като промените са в насока отпадане на излишни административни тежести.

По-долу представяме в табличен вид предлаганите промени:

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
Чл. 68 (2) ¹ Всеки български гражданин, който отговаря на изискванията по чл. 67, ал. 1, може да се кандидатира за съдебен заседател. (3) Кандидатите за съдебни заседатели подават в общинските съвети, които се намират в съдебния район на съответния съд:	Чл. 68а (1) Всеки български гражданин, който отговаря на изискванията по чл. 67, ал. 1 и ал. 3, може да се кандидатира за съдебен заседател. (2) Кандидатите за съдебни заседатели подават в общинския съвет по местонахождението на съответния окръжен съд заявление по образец, определен в наредбата по чл. 75а, което съдържа:
1. подробна автобиография, подписана от кандидата	1. автобиография
2. нотариално заверено копие от диплома за завършено образование	2. копие от диплома за завършено образование; ако дипломите за придобито в Република България образование са издадени съответно за средно образование - след 1 януари 2007 г. и за висше образование - след 01 януари 2012 г. се посочват номер, дата и издател на дипломата; ако образованието е придобито в чужбина и е признато в Република България се посочват номер, дата и издател на документа за признаване ²
3. отм.	
4. медицинско удостоверение, че лицето не страда от психическо заболяване	3. медицинско удостоверение след извършен медицински преглед, че лицето не страда от психично заболяване
5. данни за контакт на две лица, към които общинските съвети да се обръщат за препоръки	<i>Предлага се текстът да отпадне</i>
6. мотивационно писмо	<i>Предлага се текстът да отпадне</i>
7. писмено съгласие	<i>Предлага се текстът да отпадне</i>
8. декларация за липса на	<i>Предлага се текстът да отпадне</i> ³

¹ Текстът на сегашния чл. 68, ал. 1 е запазен с някои корекции, представени по-долу в настоящия доклад. Предлага се процедурата по кандидатстване да се разпише в чл. 68а

² В предложения образец на заявлението е предвидена възможност за посочване на тези данни

³ В предложения образец на заявлението е предвидено деклариране на обстоятелството

обстоятелствата по чл. 67, ал. 3	
9. документ за извършена проверка по реда на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, ако са родени преди 16 юли 1973 г.	<i>Предлага се текстът да отпадне</i>
	(3) Лице, което вече е било избрано за съдебен заседател и е вписано в регистъра по чл. 75 и кандидатства за следващ мандат не прилага документи и не посочва данните по ал. 2, т. 2.
(4) Обстоятелството по чл. 67, ал. 1, т. 4 се установява служебно от комисията.	(4) Обстоятелството по чл. 67, ал. 1, т. 4 се установява служебно от комисията. В случаите по ал. 2, т. 2, предложение второ и трето, комисията установява служебно и обстоятелството по чл. чл. 67, ал. 1, т. 3.
	(5) При установяване на несъответствия или липсващи документи, комисията уведомява писмено кандидата, като му дава указания да отстрани несъответствията в срок от 7 дни. При неизпълнение на указанията комисията отстранява кандидата от по-нататъшно участие в процедурата по подбор на съдебни заседатели.
	(6) Общинският съвет, който провежда процедурата по подбор на съдебни заседатели може да осигури възможност за кандидатстване и подаване на документите и по електронен път, по реда на Закона за електронното управление. В този случай, идентифицирането на заявителя се извършва с квалифициран електронен подпис или друго средство по смисъла на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги

В) По отношение на продължителността на мандата на съдебните заседатели и ограниченията в броя на мандатите, се правят следните конкретни предложения:

1. Удължаване на мандата от 4 на 5 години.
2. Отпадане на ограничението съдебният заседател да не може да бъде избран за повече от два последователни мандата към същия съд.

Така предложените промени също целят преодоляване на констатирания недостиг на кандидати за съдебни заседатели.

По-долу представяме в табличен вид предлаганите промени:

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
Чл. 69. (1) Мандатът на съдебните заседатели е 4 години и започва да тече от датата на полагане на клетвата.	Чл. 69. (1) Мандатът на съдебните заседатели е 5 години и започва да тече от датата на полагане на клетвата.
(2) Съдебните заседатели не могат да бъдат избирани за повече от два последователни мандата към същия съд.	<i>Предлага се текстът да отпадне</i>
	(2) По изключение, в случаите на чл. 68е, ал. 3, мандатът на съдебните заседатели се удължава до полагането на клетва от новоизбраните такива.
(3) Ако разглеждането на делата, в които участват съдебни заседатели, продължи след срока по ал. 1, участието им по съответните дела продължава до тяхното приключване в съответната съдебна инстанция.	<i>Не се предлага промяна</i>

2. Предложения за промени в процедурите за подбор на съдебни заседатели от страна на общинските съвети и за избор на съдебни заседатели от страна на общите събрания на съдилищата и други свързани с тези процедури промени

А) По отношение на процедурата за подбор на съдебните заседатели, която се осъществява от общинските съвети, се правят следните конкретни предложения:

1. Въвеждане на централизирана процедура на подбор на съдебните заседатели – процедурата се провежда от общинските съвети в градовете, в които има окръжни съдилища и обхваща кандидатите за съдебни заседатели както за съответния окръжен и районен съд, така и за всички районни съдилища в района на окръжния съд.

2. Замяна на процедурата по изслушване с процедура на събеседване и разписване на конкретни цели на тази процедура. Прави се алтернативно предложение процедурата по събеседване да отпадне и подборът да е само въз основа на документи, като аргументите за това предложение са свързани с невъзможността да бъдат въведени обективни измерители за оценка качествата на кандидатите.

3. Въвеждане на изискване общинските съвети да изпращат на председателите на съответните съдилища и писък на неодобрените от тях кандидати, заедно с мотивирано решение за това.

Предлаганите промени целят, от една страна, преодоляване на тежката и тровава процедура за избор на съдебни заседатели особено от по-малките общини, които са изправени пред затруднения да изберат съдебни заседатели както за районния, така и за окръжния съд и съкращаването на тази процедура до провеждане на само една, за общ избор на съдебни заседатели. От друга страна, промените целят да запълнят празнотата, която съществува в момента по отношение на целта на изслушването на съдебните заседатели от страна на общинските съвети, както и липсата на последващ контрол в случаите, когато кандидат за съдебен заседател не е избран от общинския съвет.

По-долу представяме в табличен вид предлаганите промени:

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
	Чл. 68. (1) Общинският съвет по местонахождението на всеки окръжен съд провежда процедурата по подбор на съдебни заседатели за включените в неговия съдебен район районни съдилища, за съответния окръжен съд, а Столичният общински съвет - за специализирания наказателен съд, и предлага списъци с кандидати за съдебни заседатели, които да се избират от общите събрания на съдиите по чл. 67а, ал. 1.
Чл. 68. (1) В срок 5 месеца преди изтичането на мандата на съдебните заседатели общинските съвети, които се намират в съдебния район на съответния съд, обявяват в един местен ежедневник, в електронните медии, на интернет страниците на съответните общини и общински съвети, а при липса на такива - по друг подходящ начин, откриването на процедурата за определяне на съдебни заседатели и правилата за нейното провеждане. В същия срок общинските съвети избират комисии, които извършват проверка на документите на кандидатите за съдебни заседатели, и изготвят доклад.	(2) В срок 5 месеца преди изтичането на мандата на съдебните заседатели общинският съвет провежда информационна кампания, чрез обявяване в местни ежедневници, електронни медии, на интернет страниците на съответните общини и общински съвети, на място в административните сгради на съответните общини, както и по друг подходящ начин, откриването на процедурата за определяне на съдебни заседатели и правилата за нейното провеждане.
	(3) В срока по ал. 2 общинският съвет избира комисия, която извършва проверка на документите на кандидатите за съдебни заседатели. Комисията изготвя доклад за извършената проверка.
Чл. 68 (5) ⁴ Списъкът на допуснатите до участие кандидати, заедно с техните автобиографии, мотивационни писма и препоръки и документи по ал. 3, т. 9 се	68б (1) Списъкът с имената на допуснатите до участие кандидати, заедно с изготвения от комисията доклад се публикуват на интернет страницата и на

⁴ Текстовете на сегашния чл. 68, ал. 2, 3 и 4 са запазени със съответните промени като се предлага същите да се разпишат в чл. 68а, разгледан по-горе в настоящия доклад. Съответно текстът на чл. 68, ал. 5 се предлага да бъде разписан като ал. 1 в чл. 68б със съответните изменения.

<p>публикуват на интернет страницата на общинския съвет най-малко 14 дни преди датата на изслушването по чл. 68а. Най-малко 10 на сто от лицата, които се включват в списъка, трябва да са с квалификация в областта на педагогиката, психологията и социалните дейности.</p>	<p>място в общинския съвет при спазване на изискванията на Закона за защита на личните данни и на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) най-малко 14 дни преди датата на събеседването по чл. 68в. Най-малко 10 на сто от лицата, които се включват в списъка, трябва да са с квалификация в областта на педагогиката, психологията и социалните дейности.</p>
<p>Чл. 68а (2) Не по-късно от три работни дни преди изслушването юридически лица с нестопанска цел, определени за извършване на общественополезна дейност, могат да представят на общинския съвет становища за кандидата, включващи и въпроси, които да му бъдат поставяни. Анонимни становища и сигнали не се разглеждат.</p>	<p><i>Предлага се този текст да бъде разписан като ал. 2 на чл. 68б като се коригира изслушване със събеседване.</i></p>
<p>Чл. 68а. (1) Общинските съвети или определени от тях комисии изслушват всеки от допуснатите кандидати в публично заседание, като всеки член на общинския съвет може да задава въпроси.</p>	<p>Чл. 68в. (1)⁵ Комисията по чл. 68, ал. 3, в публично заседание провежда събеседване с всеки един от допуснатите кандидати. Целта на събеседването е членовете на комисията да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. придобият обща информация за личността на кандидата, неговата ангажираност и отговорно отношение към подлежащите на изпълнение функции; 2. проверят общите познания на кандидата за института на съдебните заседатели и тяхната роля в съдебните производства по наказателни дела;

⁵ Текстовете на сегашния чл. 68а по отношение на процедурата по изслушване на кандидатите и гласуването им от общинския съвет се предлага да бъдат разписани със съответните изменения в чл. 68в

	3. направят оценка на нравствените и моралните качества на всеки кандидат.
(3) Когато изслушването е проведено от комисия, тя съставя доклад за протичането му, който се предоставя на общинския съвет в 7-дневен срок преди гласуването и се публикува на страницата на общинския съвет в интернет заедно с протокола от изслушването.	(2) Комисията съставя доклад за проведеното събеседване, който се предоставя на общинския съвет в 7-дневен срок преди гласуването. Докладът, заедно с протокола от събеседването се публикуват на интернет страницата на общинския съвет при спазване изискванията на Закона за защита на личните данни и на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните).
(4) Общинските съвети в публично заседание с мнозинство, повече от половината от присъстващите членове определят кандидатите за съдебни заседатели, които предлагат за избиране от общите събрания на окръжните и апелативните съдилища, а Столичният общински съвет - и на общото събрание на апелативния специализиран наказателен съд.	(3) Общинският съвет в публично заседание с мнозинство, повече от половината от присъстващите членове определят кандидатите за съдебни заседатели, които предлага за избиране от общите събрания по чл. 67а, ал. 1.
	(4) ⁶ Общинският съвет в срок три месеца преди изтичането на мандата на съдебните заседатели изпраща списъка на кандидатите за съдебни заседатели заедно с копие от решението си и документите по чл. 68а, ал. 2 на председателите на съответните съдилища.
	(5) При условията по ал. 4, общинският съвет изпраща и списък на неодобрените кандидати за съдебни заседатели и документите по чл. 68а, ал. 2 заедно с

⁶ Текстът на сегашния чл. 68в, със съответни изменения

копие от решението си, съдържащо мотиви за отказа.

С оглед уеднаквяването на процедурата по подбор се предлага вариант за разработване от страна на Пленума или Съдийската колегия на ВСС на методически указания за провеждане на събеседването, като изготвянето на такива указания може да бъде заложено в Наредбата за съдебните заседатели.

Както е посочено по-горе, отправя се и алтернативно предложение – процедурата по събеседване да отпадне, доколкото трудно могат да бъдат въведени обективни измерители за качествата на съдебните заседатели. При възприемане на това предложение, проверката на ниво общински съвет ще бъде само по документи.

Б) По отношение на процедурата за избор на съдебните заседатели, която се осъществява от общите събрания на съдилищата и последствията от това, вкл. по отношение на встъпването на съдебните заседатели, се правят следните конкретни предложения:

1. Възможност за служебно разпределяне на съдебните заседатели по съдилища в случаите, когато отговарящите на изискванията кандидати за даден съд са повече от определения, а същевременно има недостиг на кандидати за съдебни заседатели в друг съд.

2. Възможност за командироване на съдебните заседатели.

3. Възможност съдебните заседатели да поискат връщане на предоставените от тях документи ако не са избрани или съответно след изтичане на мандата им, ако не кандидатстват за нов.

4. Предлага се общинските съвети, доколкото това е възможно, да включват в списъците, които предлагат на председателите на съдилищата по-голям брой съдебни заседатели и се предвижда автоматична процедура за провеждане на допълнителен подбор на съдебни заседатели от страна на общинските съвети в случай, че

одобрените кандидати са по-малко от определения от съдилищата брой, без да е необходимо уведомяване за това от страна на съдилищата

5. Прецизиране на някои от текстове, касаещи процедурата за избор с оглед логическа последователност и по-голяма яснота.

Предложенията се правят основно с цел създаване на механизъм за преодоляване на евентуален недостиг на кандидати за съдебни заседатели за даден съд.

По-долу представяме в табличен вид предлаганите промени:

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
	Чл. 67а. (1) ⁷ Съдебните заседатели се избират по предложение на общинските съвети по чл. 68, както следва: 1. за районните съдилища - от общото събрание на съдиите от съответния окръжен съд; 2. за окръжните съдилища - от общото събрание на съдиите от съответния апелативен съд; 3. за специализирания наказателен съд - от общото събрание на съдиите от апелативния специализиран наказателен съд.
Чл. 67а. (1) Не по-късно от 8 месеца преди изтичане на мандата на съдебните заседатели общите събрания по чл. 68б определят броя на съдебните заседатели за съответните съдилища, като вземат предвид: 1. броя на делата, които всеки първоинстанционен съд е разгледал в предходната година със съдебни заседатели; 2. становището на председателя на	<i>Не се предлага промяна по същество, само редакционна такава</i> (2) Не по-късно от 8 месеца преди изтичане на мандата на съдебните заседатели общите събрания по ал. 1 определят броя на съдебните заседатели за съответните съдилища, като вземат предвид: 1. броя на делата, които всеки първоинстанционен съд е разгледал в предходната година със съдебни

⁷ Текстът на сегашния чл. 68б със съответните редакционни изменения

всеки първоинстанционен съд относно тенденциите на увеличение или намаление на тези дела.	заседатели; 2. становището на председателя на всеки първоинстанционен съд относно тенденциите на увеличение или намаление на тези дела.
(2) При условията на ал. 1 общото събрание на съдиите от апелативния специализиран наказателен съд определя броя на съдебните заседатели за специализирания наказателен съд, които се избират от Столичния общински съвет.	<i>Не се предлага промяна, но текстът се оформя като ал. 3</i>
(3) Броят на предложените от общинските съвети кандидати за съдебни заседатели не може да бъде по-малък от определения от общите събрания по чл. 68б брой на съдебните заседатели за съответния съд.	(4) Броят на предложените от общинските съвети кандидати за съдебни заседатели не може да бъде по-малък от този, определен от общите събрания по реда на ал. 2 плюс 20 на сто ⁸ .
	(5) В случай че след проведена от общинския съвет процедура по подбор на съдебни заседатели, предложените кандидати са по-малко от определения по реда на ал. 2 брой, общинският съвет извършва допълнителен подбор, до попълване на списъка с необходимия брой. ⁹
	(6) По преценка на съответното общо събрание на съдиите, когато отговарящите на изискванията кандидати за даден съд са повече от определения по реда на ал. 2 брой, част от тях могат да бъдат разпределени в друг съд от района на същия окръжен съд, за който са избрани да упражняват функциите си, в който съд има недостиг на кандидати за съдебни заседатели.
	(7) Съдебен заседател може да упражнява функциите си само в един съд, с

⁸ Алтернативно по-големият брой съдебни заседатели може да бъде 10 на сто.

⁹ Това е текстът на сегашния чл. 68е със съответните изменения

	изключение на случаите на командироване по чл. 72, ал. 3. ¹⁰
Чл. 68д. (1) Председателите на окръжните, апелативните и на апелативния специализиран наказателен съд създават комисия, която извършва проверка за съответствие с изискванията на чл. 67, ал. 1 на кандидатите за съдебни заседатели, предложени от общинските съвети.	Чл. 68д. (1) Председателят на съответния окръжен, апелативен и на апелативния специализиран наказателен съд създава комисия, която извършва проверка на проведения от общинския съвет подбор на съдебни заседатели.
(2) (Когато предложените кандидати са по-малко от 50 на сто от определения по чл. 67а брой, нов избор не се произвежда до попълване на списъка на кандидатите. В този случай мандатът на съдебните заседатели се удължава до полагането на клетва от новоизбраните съдебни заседатели.	<i>Текстът е разписан като чл. 68е, ал. 1 със съответните изменения</i>
	(2) Когато комисията по ал. 1 установи несъответствия и пропуски в подбора на съдебни заседатели, председателят на съответния съд изпраща указания до общинския съвет като определя срок за тяхното отстраняване.
(3) Кандидатите, които отговарят на изискванията и са избрани, полагат клетва пред общото събрание на съдиите при съответния районен, окръжен, военен и специализиран наказателен съд.	<i>Не се предлагат промени</i>
	(4) В деня на полагане на клетвата по ал. 3, избраните кандидати за съдебни заседатели попълват декларация за конфликт на интереси по образец, определен с Наредбата по чл. 75а. Съдебните заседатели попълват такава декларация и в края на мандата си, както и при промяна в декларираните обстоятелства за времето, в което упражняват функциите си.

¹⁰ Това е изискването на сегашния чл. 67, ал. 3, т.1 със съответните изменения

<p>(4) Списъкът на избраните и положили клетва съдебни заседатели се публикува на страницата на съответния съд в интернет.</p>	<p>(5) Избраните и положили клетва съдебни заседатели се вписват в единния Електронен регистър на съдебните заседатели по чл. 75.</p>
	<p>(6) Лицата, които не са избрани за съдебни заседатели, с писмено искане до общинския съвет провел подбора, направено в срок от шест месеца 6 след приключване на процедурата, могат да получат обратно представените от тях документи. Общинският съвет предоставя документите в 14 дневен срок от получаване на искането.</p>
	<p>(7) В сроковете по ал. 6, право да получат представените от тях документи имат и съдебните заседатели с приключил мандат, които не са избрани за следващ пореден мандат. Писменото искане се отправя до съда, в който съдебните заседатели са упражнявали функциите си.</p>
<p>Чл. 68е.¹¹ Когато комисията установи, че предложените от общинските съвети кандидати, отговарящи на изискванията на чл. 67, ал. 1, са по-малко от определения по чл. 67а брой, председателят на съответния съд изпраща искане до общинските съвети за попълване на списъка на кандидатите за съдебни заседатели в срок до един месец от постъпване на искането.</p>	<p>Чл. 68е. (1)¹² Когато комисията по чл. 68д, ал. 1 установи че предложените от общинските съвети кандидати са по-малко от 50 на сто от определения по чл. 67а, ал. 2 брой, общото събрание на съдиите не извършва нов избор на съдебни заседатели до попълване на списъка на кандидатите с необходимия брой.</p>
	<p>(2) Председателят на съответния съд изпраща искане до общинските съвети за попълване на списъка на кандидатите за съдебни заседатели в срок до един месец от постъпване на искането.</p>
	<p>(3)¹³ В този случай, мандатът на съдебните заседатели се удължава до</p>

¹¹ Текстът е разписан в чл. 67а, ал. 5 със съответните изменения

¹² Текстът на чл. 68д, ал. 2, изр. първо

¹³ Текстът на чл. 68д, ал. 2, изр. второ

	полагането на клетва от новоизбраните такива.
Чл. 72. (1) Съдебните заседатели се свикват за участие в съдебни заседания от председателя на съда най-много за 60 дни в рамките на една календарна година, освен ако разглеждането на делото, в което участват, продължи и след този срок.	<i>Не се предлагат промени</i>
(2) За всяко дело се определят основни и резервни съдебни заседатели на принципа на случайния подбор чрез електронно разпределение.	<i>Не се предлагат промени</i>
	(3) При недостиг на съдебни заседатели в някой съд от района на окръжния съд, в рамките на който съдебен заседател е избран да изпълнява функциите си, последният може да бъде командирован за участие в определени дела в друг съд от същия район. ¹⁴
	(4) Командироването става със заповед на председателя на съответния съд, в който съдебният заседател упражнява функциите си по предложение на председателя на съда, в който има недостиг на съдебни заседатели.

Не се предлагат промени в процедурата за избор на съдебни заседатели за военните съдилища.

3. Предложения за промени във възнаграждението на съдебните заседатели

Във връзка с възнаграждението, което съдебните заседатели получават за времето, през което упражняват функциите си, се правят следните конкретни предложения:

¹⁴ Алтернативно се предлага въвеждането на ограничение за срока на командироването „за не повече от 20/30 дни в рамките на една календарна година, освен ако разглеждането на делото, в което участва, продължи и след този срок“)

1. Преодоляване на противоречието между чл. 73, ал. 1 и чл. 73, ал. 2 чрез заимстване на текста за дължимото възнаграждението от Наредбата за съдебните заседатели и неговото прецизиране.

2. Въвеждане на изискване за възстановяване на разходи и за настаняване, както и направените разходи във връзка с изпълнението на други задължения на съдебните заседатели извън заседателните часове.

3. Предвиждане на изрично задължение за работодателите да оказват нужното съдействие на съдебните заседатели за упражняване на функциите им.

4. Изрично предвиждане, че отпускът, който съдебните заседатели, наети по трудови и приравнени на тях отношения ползват за изпълнение на функциите си, е платен. Алтернативно се предлага изплащането на допълнително възнаграждение за загубен доход на лицата, които са трудово заети.

Направените предложения целят подобряване на финансовите условия, при които съдебните заседатели изпълняват своите функции, така че фигурата на съдебен заседател да стане по-атрактивна и за по-младите хора и тези, които са с постоянна трудова заетост.

По-долу са представени в табличен вид предлаганите промени:

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
Чл. 73. (1) За времето, в което съдебните заседатели изпълняват функциите си и задълженията, свързани с тях, им се заплаща възнаграждение от бюджета на съдебната власт.	<i>Не се предлагат промени</i>
(2) Възнаграждението на съдебните заседатели за всеки заседателен ден се определя въз основа на действително отработените часове за деня, които съответстват на времетраенето на съдебното заседание до обявяването на	(2) Възнаграждението на съдебните заседатели се определя въз основа на действително отработените часове за деня и се дължи за участие в открити и закрити съдебни заседания, в т.ч. и при отлагане на заседанието, за участие в

съдебния акт, включително и за започнат час. В случай на отлагане на съдебното заседание на съдебните заседатели се заплаща възнаграждение, изчислено по реда на ал. 4.	тайно съвещание за постановяване на присъда и за извършване на други дейности, свързани с упражняване на функциите им и свързаните с тях задължения, за които не се съставя протокол.
(3) Възнаграждението се изплаща ежемесечно за всички заседателни дни на съответния месец.	(3) Възнаграждението се изплаща ежемесечно за всички отработени за съответния месец часове.
(4) Размерът на възнаграждението на съдебните заседатели на ден се равнява на една двадесет и втора от 60 на сто от основната заплата съответно за районен съдия, за окръжен съдия и за съдия от военен съд, но не по-малко от 20 лв. на ден.	<i>Не се предлагат промени</i>
(5) На съдебните заседатели се възстановяват разходите за транспорт, които са направили във връзка с участието си в съдебни заседания.	(5) На съдебните заседатели се възстановяват разходите за транспорт и настаняване, които са направили във връзка с участието им в съдебни заседания, както и при изпълнение на други техни задължения, свързани с упражняването на функциите им на съдебни заседатели.
(6) ¹⁵ В срок до три месеца след полагане на клетвата съдебният администратор или административният секретар на съответния съд и Националният институт на правосъдието организират и провеждат начално обучение на съдебните заседатели.	(6) Редът за изплащане на възнагражденията на съдебните заседатели, както и размерът на подлежащите на възстановяване разходи се определят с наредбата по чл. 75а.
	Чл. 73а (1) Ръководителите на държавни и общински администрации или работодателите, с които съдебните заседатели се намират в служебни, трудови или приравнени на трудови правоотношения са длъжни да оказват съдействие на съдебните заседатели за упражняване на функциите им.
	(2) За времето, през което упражняват

¹⁵ Текстът е оформен като чл. 73б

	<p>функциите си, съдебните заседатели имат право на платен отпуск, съгласно разпоредбите на Закона за държавния служител или Кодекса на труда¹⁶. Съдебните заседатели във военните съдилища ползват отпуск по реда на чл. 202, ал. 1, т. 3 от Закона за отбраната и въоръжените сили</p>
	<p><i>Алтернативно предложение на ал. (2)</i> За времето, през което упражняват функциите си, съдебните заседатели, които се намират в служебни, трудови или приравнени на трудови правоотношения, имат право да получат възстановяване на суми за загуба на доход, изчислени на база среднодневното брутно трудово възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими осигурителни вноски за съответния период, след като се направят съответните удръжки за данъци и осигурителни вноски.</p> <p>(3) Възстановяването на сумите за загуба на доход се изплащат от на бюджета на съдебната власт, след предоставяне от страна на съдебния заседател на документ от работодател, удостоверяващ обстоятелствата по ал. 2.</p>

4. Предложения за промени в други аспекти на института на съдебните заседатели

Правят се и предложения за следните конкретни промени:

1. Предвиждане като основание за предсрочно освобождаване на съдебен заседател неспазването на етичните принципи и правила, разписани в Наредбата за съдебните заседатели и съответно предвиждане на процедура за това:

¹⁶ В случай, че така направеното предложение бъде прието, ще бъдат разработени и предложения за съответните изменения в КТ и ЗДС.

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
<p>Чл. 71. (1) Съдебният заседател се освобождава предсрочно от съответното общо събрание по предложение на председателя на съда:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. по негово искане; 2. при поставянето му под запрещение; 3. когато е осъден за умишлено престъпление; 4. при трайна невъзможност да изпълнява задълженията си повече от една година; 5. когато извърши тежко нарушение на задълженията си или системно не ги изпълнява, или извърши действие, с което уронва престижа на съдебната власт включително когато уронването на престижа на съдебната власт е последица от привличането му като обвиняем за умишлено престъпление. 6. в случай че бъде привлечен като обвиняем за умишлено престъпление във връзка с упражняване на функции в правораздаването; 7. при възникване или установяване на обстоятелство по чл. 67, ал. 3.	<p>Чл. 71. (1) Съдебният заседател се освобождава предсрочно от съответното общо събрание по предложение на председателя на съда:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. по негово искане; 2. при поставянето му под запрещение; 3. когато е осъден с влязла в сила присъда за умишлено престъпление¹⁷; 4. при трайна невъзможност да изпълнява задълженията си повече от една година; 5. когато извърши тежко нарушение на задълженията си или системно не ги изпълнява, както и при неспазване на установените в наредбата по чл. 75а етични принципи и правила за поведение. 6. в случай че бъде привлечен като обвиняем за умишлено престъпление във връзка с упражняване на функции в правораздаването; 7. при възникване или установяване на обстоятелство по чл. 67, ал. 3.
	<p>(2) В случаите по ал. 1, т. 5 производството по предсрочно освобождаване може да бъде инициирано по сигнал на съдия от съда, в който съдебният заседател изпълнява функциите си.</p>
	<p>(3) След проверка на описаните в сигнала обстоятелства и след изслушване на съдебният заседател, председателят на съда може да направи мотивирано предложение до общото събрание на съдиите по чл. 67а, ал. 1 и чл. 68г, ал. 1 за предсрочното му освобождаването или да</p>

¹⁷ Алтернативно се предлага да се добави „от общ характер

	му наложи глоба по чл. 74, ал. 1.
(2) Предложението за предсрочно освобождаване на съдебен заседател трябва да бъде предоставено на членовете на общото събрание на съдиите не по-късно от три дни преди провеждане на събранието.	<i>Не се предлагат промени, но текстът се оформя като ал.4.</i>
(3) Препис от протокола с решението на общото събрание се изпраща на съдебния заседател, на съответния общински съвет или на съответния командир на военно формирание.	<i>Не се предлагат промени, но текстът се оформя като ал.5.</i>

2. Изрично предвиждане на допълнително обучение на съдебните заседатели

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
Чл. 73б ¹⁸ (1) В срок до три месеца след полагане на клетвата съдебният администратор или административният секретар на съответния съд и Националният институт на правосъдието организират и провеждат начално обучение на съдебните заседатели.	<i>Не се предлагат промени в текста, същият се оформя като ал. 1 на чл. 73б</i>
	(2) Националният институт на правосъдието провежда поне едно последващо обучение за поддържане и повишаване на квалификацията на съдебните заседатели за периода на техния мандат.

3. Законодателна уредба на единния електронен регистър на съдебните заседатели.

¹⁸ Текстът на чл. 73, ал. 6

Предлага се следният текст за ЕЕРСЗ на мястото на сегашния текст на чл. 75, който е обявен за противоконституционен и чийто първоначален смисъл е разписан в чл. 75а:¹⁹

Чл. 75. (1) Висшият съдебен съвет създава и води единен електронен регистър на съдебните заседатели.

(2) Електронният регистър на съдебните заседатели съдържа информация за всички съдебните заседатели на територията на Република България, техните специалности, мандат, за който са избрани и участие в дела.

(3) Електронният регистър на съдебните заседатели се състои от публична и непублична част.

(4) Условиата и редът за водене на Електронния регистър на съдебните заседатели се определят с наредба на Пленума на Висшия съдебен съвет.

4. Прецизиране на текста на чл. 75а относно Наредбата за съдебните заседатели в насока съобразяване с действителната уредба, разписана в наредбата.

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
Чл. 75а. Пленумът на Висшия съдебен съвет приема наредба, с която определя: 1. условията и реда, по които се определя броят на съдебните заседатели, както и резервните съдебни заседатели за всеки съд; 2. етични правила за поведение на съдебните заседатели; 3. други организационни въпроси, свързани с дейността на съдебните заседатели.	Чл. 75а. Пленумът на Висшия съдебен съвет приема наредба, с която урежда: 1. условията и реда, по които се определя броят на съдебните заседатели, както и резервните съдебни заседатели за всеки съд; 2. процедурата по встъпване на съдебните заседатели; 3. редът за извършване на подбор на съдебни заседатели за всяко дело; 4. редът за призоваване и участие в съдебни заседания; 5. етични принципи и правила за поведение на съдебните заседатели;

¹⁹ Съдържанието на електронния регистър е описано съгласно предмета на обявената обществена поръчка с предмет „Разработване и внедряване на Единен регистър на съдебните заседатели“, публикувана в ЦАИС ЕОП <https://app.eop.bg/today/151780>

	<p>6. редът за изплащане на възнагражденията на съдебните заседатели, както и размерът на подлежащите на възстановяване разходи;</p> <p>7. други организационни въпроси, свързани с дейността на съдебните заседатели.</p> <p>(2) Наредбата по ал. 1 се обнародва в "Държавен вестник".</p>
--	---

5. Предвиждане на задължение за председателите на окръжните съдилища във връзка с популяризирането на института на съдебните заседатели.

Предлага се нова алинея 3 на чл. 86 със следното съдържание:

(3) Председателят на окръжния съд популяризира института на съдебните заседатели чрез разработване и разпространение на информационни материали, както и чрез провеждане на информационни кампании поне веднъж на всеки две години.

6. Предвиждане на възможността и съдебните заседатели да заседават в тоги с цел укрепване на доверието в тях и повишаване на имиджа на фигурата на съдебния заседател.

Сегашен текст на ЗСВ	Предлагана промяна
<p>Чл. 134. (1) Съдиите и прокурорите заседават в тоги.</p> <p>(2) Военните съдии, военните прокурори и военните следователи работят във военна униформа.</p> <p>(3) Съдебните заседатели заседават в съдебно заседание в представително облекло. Съдебните заседатели - военнослужещи, заседават в съдебно заседание във военна униформа.</p>	<p>Чл. 134. (1) Съдиите, прокурорите и съдебните заседатели заседават в тоги.</p> <p>(2) Военните съдии, военните прокурори и военните следователи работят във военна униформа.</p> <p>(3) Съдебните заседатели - военнослужещи, заседават в съдебно заседание във военна униформа.</p>

7. Привеждане на текста на чл.404, ал.1 в съответствие с предложените промени на чл. 73а, както следва:

„Ръководител на държавна или общинска администрация или работодател, който не разреши платен отпуск, за военнослужещите отпуск по чл. 202, ал. 1, т. 3 ЗОВС, на лице, призовано за участие като съдебен заседател, или пречатства участието му в съдебно производство, се наказва с глоба от 300 до 600 лв.“

5. Предложения за промени в Наредба № 7 за съдебните заседатели

По-горе описаните предложения за промени имат своето отражение и в направените предложения за изменения и допълнения на някои текстове от Наредба № 7 – същите са представени под формата на консолидирана версия на Наредбата с маркирани изменения, както и под формата на сравнителна таблица.

По-долу маркираме някои от по-съществените предложения за промени в Наредбата:

- Въвеждане на образец на заявление за кандидатстване за съдебен заседател;
- Предвиждане на възможност за разработване на Методически указания за провеждането на събеседването с кандидатите за съдебни заседатели от страна на общинските съвети;
- Предвиждане на единни правила за работа на съдебните заседатели;
- Определяне на реда за изплащане на възнагражденията на съдебните заседатели, както и размерът на подлежащите на възстановяване разходи.

IV. Предложения за актуализиране на етичните принципи и правила за поведение на съдебните заседатели (Раздел VI. от Наредба 7 за СЗ)

Предлагат се следните текстове за етични принципи и правила за поведение на съдебните заседатели, като са съобразени предварително дадените от страна на членовете на работната група към Възложителя мнения.

Наредба аз съдебните заседатели:

Раздел VI

Етични принципи и правила за поведение на съдебните заседатели

Чл. 23. (1) Настоящите принципи и правила на поведение имат за цел да определят етичните изисквания в поведението на съдебните заседатели и да ангажират моралния им дълг, като по този начин повишат общественото доверие в съдебната власт и издигнат нейния престиж.

(2) Етичните принципи и правилата, произтичащи от тях, очертават стандартите за поведение на съдебните заседатели при изпълнение на служебните, обществените и гражданските им задължения, които те са длъжни да възприемат и спазват.

(3) Настоящите етични принципи и правила за поведение са задължителни за всички съдебни заседатели, като неспазването им е основание за предсрочно освобождаване от изпълняваната длъжност на основание чл. 71, ал. 1, т. 5 от ЗСВ .

(4) Съдебните заседатели спазват следните етични принципи и правила за поведение:

1. Социална отговорност

а) Изпълнението на функциите на съдебен заседател е граждански дълг, осъществяването на който способства за изграждане на по-високо обществено доверие в съдебната власт.

б) Съдебните заседатели трябва да участват активно в съдебния процес, показвайки ангажираност и споделяйки изцяло отговорността за решенията на съда.

2. Законност

а) При изпълнение на своите задължения, съдебните заседатели се подчиняват единствено на закона.

б) Съдебните заседатели са длъжни да спазват и прилагат Конституцията и законите на Република България и да осъществяват дейността си при зачитане и спазване правата и основните свободи на гражданите.

3. Независимост и обективност

а) Съдебните заседатели действат по съвест и убеждение, основано на обективно, всестранно и пълно изследване на всички факти и обстоятелства по делото, като не допускат намеса в тяхната независимост.

б) Съдебните заседатели изпълняват функциите си свободно от социални, икономически, политически и всякакви други преки или косвени влияния, като не се поддават на натиск, заплахи или стимули, независимо от техния източник.

4. Безпристрастност

а) Съдебните заседатели се ръководят от презумпцията, че обвиненото лице се счита за невинно до завършване на наказателното производство с влязла в сила присъда, в която се установява противното.

б) Съдебните заседатели изпълняват функциите си без разграничение на личността, като не допускат поведение, което може да се възприеме като привилегироване, предразположеност, предубеденост или предразсъдък, основани на пол, полова идентичност, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа

принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

в) Съдебните заседатели не допускат влизане в контакт и създаване на лични отношения със страните по делото, които биха породили основателни съмнения относно тяхната безпристрастност.

г) Съдебните заседатели се въздържат от носене на политически, идеологически или религиозни символи или сравними атрибути, които биха могли да доведат до съмнения относно тяхната обективност и безпристрастност.

5. Справедливост

Съдебните заседатели са представители на обществото в съдебния процес и като такива са длъжни да се грижат за постановяване на справедливи съдебни присъди според преобладаващото разбиране на обществото за справедливост, като в рамките на общите и абстрактните норми на закона отчитат особеностите на всеки конкретен случай и го решават, опирайки се на критерии, свързани с общочовешките ценности и ценностите на демократичната правна уредба.

6. Компетентност

а) Съдебните заседатели трябва да притежават основни познания по отношение на използваната правна терминология и реда, по който се извършва наказателното производство.

б) Съдебните заседатели са длъжни да познават и спазват своите права и задължения, регламентирани в Конституцията, Закона за съдебната власт, Наказателно процесуалния кодекс, настоящата наредба и други нормативни актове, както и във вътрешните документи на съдилищата, в съставите на които упражняват дейността си.

в) Съдебните заседатели преминават първоначално и последващи обучения за поддържане и повишаване нивото на квалификацията им.

7. Комуникативни и социални умения

а) При изпълнение на функциите си, съдебните заседатели проявяват толерантност и се отнасят с уважение към страните и участниците в процеса, както и към съдебните служители, като зачитат правата и достойнството на личността.

б) Съдебните заседатели проявяват колегиалност в комуникацията с останалите членове на състава на съда, като общуват открито и показват търпение при изслушването на различни аргументи, мнения и гледни точки.

в) Съдебните заседатели аргументират изразената от тях позиция по подходящ и разбираем начин, показвайки аналитичност и внимание към детайлите.

г) В конфликтни ситуации, съдебните заседатели контролират емоциите си и не позволяват да бъдат увлечени да реагират прибързано или да правят необмислени изявления.

8. Достойно поведение

а) Съдебните заседатели следват поведение и поддържат подходящ външен вид, допринасящи за престижа на съдебния заседател и на съдебната власт.

б) Съдебните заседатели не могат да използват престижа на съдебната длъжност за защита на лични интереси. Те упражняват своите граждански права без да демонстрират и използват името и авторитета на съда за постигане на лични интереси или интереси на свои близки.

в) Съдебните заседатели проявяват необходимата сдържаност, като не допускат извършване на действия и постъпки, които са в разрез с добрите нрави и утвърдените в обществото разбирания за благоприличие.

г) С личното си поведение, съдебните заседатели дават пример за висок морал и почтеност, засилвайки доверието на обществото в съдебната власт.

9. Конфиденциалност

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- а) Съдебните заседатели са длъжни да опазват тайната на съдебното съвещание при решаването на делата;
- б) Съдебните заседатели са длъжни да пазят държавната, служебната и личната тайна, станала им известна при и по повод осъществяване на техните правомощия;
- в) Съдебните заседатели нямат право да изразяват предварително становище по възложени им или не дела.

V. Предложения за Унифицирана декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси на съдебните заседатели

Предлагат се две форми на декларация, приложени като Приложения към настоящия доклад, като са съобразени предварително дадените от страна на членовете на работната група към Възложителя мнения.

В декларацията се декларира обстоятелства относно:

- Наличие на семейни взаимоотношения/родствени връзки с магистрати и разследващи органи;
- Участие и представителство на юридически лица;
- Осъществявана политическа дейност.

Както е посочено и по-горе в настоящия доклад, предлага се декларацията да се подписва при встъпване в длъжност на съдебния заседател, заедно с полагането на клетвата, както и при прекратяване на мандата. Разбира се, декларацията следва да се попълни и при промяна във вече декларирани обстоятелства.

Декларацията следва да бъде част от досието на съдебния заседател, водено в Единния електронен регистър на съдебните заседатели и достъп до нея да имат съдиите от съответния съд, в който лицето изпълнява функциите си на съдебен заседател.

VI. Заключение

Направените с настоящия доклад предложения за промени в нормативната уредба ще бъдат подложени на обществено обсъждане – 3 брой дискусии чрез публикуването им на страницата на ВСС. Заинтересованите страни ще имат възможност в 14 дневен срок от публикуването да дадат становища и предложения.

След проведените обществени обсъждания и запознаване с дадените от заинтересованите страни становища и предложения, Изпълнителят ще изготви доклади за тяхната относимост, които ще представи на работната група към Възложителя. След съгласуването на докладите, Изпълнителят ще изготви окончателен вариант на предложенията с детайлна информация, в т.ч. и проекти на документи за изменение на нормативната/поднормативната база (ЗСВ и Наредба 7 за съдебните заседатели) и проект на Унифицирана Декларация за наличието/липсата на конфликт на интереси на съдебните заседатели.

VII. Приложения

1. Консолидирана версия на изменения и допълнение в Глава Четвърта, Раздел II Съдебни заседатели на ЗСВ;
2. Консолидирана версия на изменения и допълнения в Наредба № 7 за съдебните заседатели;
3. Сравнителни таблици за предлаганите промени в ЗСВ и Наредбата, които да се използват за целите на провеждане на обществените обсъждания;
4. Образец на заявление за кандидатстване за избор на съдебен заседател като част от предлаганите промени в ЗСВ и Наредбата;
5. Отделен документ – Етични принципи и правила, част от предложените промени в Наредба № 7 за съдебните заседатели, който да се използва за целите на провеждане на обществените обсъждания;
6. Образци на Декларация за конфликт на интереси – 2 бр.